

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/5568-

Dato
8. oktober 2025

Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 3227 fra stortingsrepresentant Sivert Bjørnstad om høyere offentlige utgifter i Norge synes igjen i bedre tjenester sammenlignet med våre naboland

Jeg viser til brev av 30.09.25 fra Stortingets president vedlagt følgende spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentanten Sivert Bjørnstad.

Finansministeren opplyser i spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 3169 at departementet ikke har hatt mulighet til å gjøre en kvantitativ eller kvalitativ vurdering av om høyere offentlige utgifter i Norge synes igjen i bedre offentlige tjenester sammenlignet med våre naboland innenfor svarfristen for skriftlige spørsmål. Hvis departement får enda en uke til å svare på det samme spørsmålet, vil det være mulig å få en slik vurdering da, og hvis ikke vil spørsmålsstillerne akseptere at svaret kommer senere, og på egnet måte.

Svar:

Det er krevende å gjøre en kvantitativ og kvalitativ vurdering av om høyere offentlige utgifter i Norge synes igjen i bedre offentlige tjenester sammenlignet med våre naboland. Spørsmålet i sin natur er svært omfattende, og det er ikke rett frem å definere og måle hva som skal til for at ett lands tjenester er bedre enn andre lands. Under har jeg henvist til relevante rapporter og indikatorer som kan benyttes som en tilnærming til mål på kvaliteten på tjenester i Norge sammenlignet med Danmark, Finland og Sverige (heretter Norden), og redegjort for deler av arbeidet som gjøres for å sørge for at samfunnets ressurser benyttes effektivt.

To viktige offentlige tjenestesektorer i Norden er utdanning og helse og omsorg. I tillegg har alle de nordiske landene gode velferdsordninger med inntektssikring. Tabell 1 viser offentlige utgifter til disse tre områdene målt som andel av BNP (for Norge vises relativt til BNP for

Fastlands-Norge). Norge har høyere utgifter til helse- og omsorgssektoren enn de andre nordiske landene, mens utgiftene til utdanning er på linje med andre nordiske land. Ulik befolkningssammensetning og geografisk utstrekning vil påvirke begge disse utgiftsområdene, og bør hensyntas i en mer helhetlig tilnærming. Ulik skattemessig behandling av offentlige ytelser vil påvirke størrelsen på utgifter til stønader til husholdningene, og gjør sammenligningen på tvers av land mer krevende.

Indikatoren «Government effectiveness» fanger opp oppfatninger om kvaliteten på offentlige tjenester, kvaliteten på embetsverket og graden av dets uavhengighet fra politisk press, kvaliteten på utforming og gjennomføring av politikk, samt troverdigheten til myndighetenes forpliktelse til slike politiske tiltak. Som vist i kolonne 3 i tabell 3 oppnår Danmark høyest score, mens Norge har nest høyest score blant de nordiske landene.

PISA-undersøkelsen viser at Norge scorer lavere enn de øvrige nordiske landene i lesing, matematikk og naturfag, se tabell 2. Det er verdt å merke seg at Norge i PIAAC2-undersøkelsen fra 2023, oppnår bedre resultater enn Danmark og noe dårligere resultater enn Finland og Sverige – for nevnte fag. OECD fremhever at norske elevers utvikling i matematikk fra 15 til 25 års alder – altså etter tidspunktet for PISA-testen – er blant de beste i verden.

I helse- og omsorgssektoren kommer Norge generelt godt ut sammenlignet med Norden, jf. indikatorer fra «Health at a Glance Europe 2024». Norge har lavere forekomst av både unngåelige og behandlingsbare dødsfall enn de øvrige nordiske landene, se kolonne 1 og 2 i tabell 3, og vi har også flere leger, sykepleiere, tannleger og sykehussenger per innbygger. Samtidig finnes det områder der Norge scorer lavere i rapporten, eksempelvis når det gjelder ventetid for enkelte typer operasjoner. Health at a Glance-tallene er fra 2023. Regjeringen har de siste årene blitt satt inn en rekke tiltak for å få ned ventelistene, og ventetidene har kommet ned.

Utgifter til stønader knyttet til sykdom og uførhet er høyere i Norge enn i Norden. Ifølge OECD Economic Surveys Norway 2024 mottar også en større andel nordmenn uføretrygd, og sykefraværet blant heltidsansatte er høyere enn i de øvrige nordiske landene. I hvilken grad dette kan tolkes som et uttrykk for bedre tjenester, er et normativt spørsmål. Det er flere utfordringer ved å sammenligne sykefraværstall mellom land i Norden, blant annet at det er ulike regelverk for sykefravær. Dette gjør at SSB anbefaler å ikke legge for stor vekt på nivåforskjeller i sykefravær mellom land, men heller utviklingen. OECD beskriver norske sykkelønns- og trygdeordninger som svært generøse, noe som i denne sammenheng kan forstås som en bedre tjeneste, men påpeker samtidig at denne generøsiteten kan svekke insentivene til å arbeide og komme tilbake i jobb.

I Norge har vi en politisk ambisjon om å sikre bosetting i hele landet. OECD peker på at dette gir Norge høyere utgifter sammenlignet med øvrige nordiske land. Kostnaden ved å opprettholde bosetting i rurale områder er beregnet til 1,6 prosent av BNP.

Jeg er opptatt av at offentlige midler skal brukes best mulig, og at vi har en effektiv offentlig sektor som tilbyr gode tjenester til innbyggerne. For at Norge skal ha en effektiv offentlig sektor, må det kontinuerlig arbeides med hvordan regulering og organisering av tjenesteproduksjonen kan forbedres. Det gjøres jevnlig analyser og gjennomganger av ulike offentlige tjenester, som for eksempel områdegjennomganger, offentlige utvalg og interne analyser som gjengis i budsjettdokumenter.

Gjennom de årlige budsjettene arbeider regjeringen med å utrede strukturtiltak. Hensikten er å løse opp i strukturelle bindinger som gjør at samfunnets ressurser brukes på en lite effektiv måte. Kap. 5 i nasjonalbudsjettet omtaler bedre bruk av samfunnets ressurser, herunder pågående arbeid for mer effektiv ressursbruk i offentlig sektor. Det vises også til at Finansdepartementet har satt i gang et arbeid med mål om at budsjettprosessen skal gi et bedre grunnlag for å vurdere samlet offentlig ressursbruk og bedre tilrettelegge for politikkutvikling og prioriteringer over flere år, jf. omtale i Prop. 1 S (2024–2025).

Tabell 1 Tjenester etter formål som andel av BNP¹

	Utdanning	Helse	Sosial beskyttelse
Danmark	5,5	8,2	19,5
Finland	6,3	7,6	25,7
Norge	6,1	10,5	23,0
Sverige	7,2	7,3	18,7

¹For Norge benyttes BNP for Fastlands-Norge

Kilder: OECD COFOG og OECD Economic Outlook (nr. 117).

Tabell 2 Resultater fra PISA-undersøkelsen¹ 2022

Pisa-undersøkelsen	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Lesing	489	490	477	487
Matte	489	484	468	482
Naturfag	494	511	478	494
Gjennomsnitt	490,7	495,0	474,3	487,7

¹En høyere score i undersøkelsen indikerer et bedre resultat.

Kilde: OECD

Tabell 3 Ulike indikatorer

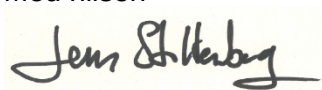
	Unngåelige dødsfall¹	Behandlingsbare dødsfall¹	Government effectiveness²
Danmark	148,93	64,25	2,02
Finland	156,41	69,77	1,74
Norge	113,88	55,61	1,80
Sverige	117,83	59,65	1,60

¹Se Health at a glance 2024 side 158 for begrepsdefinisjoner. Lavere score indikerer et bedre resultat.

²En høyere score indikerer et bedre resultat.

Kilder: OECD og Verdens Banken, Worldwide Governance Indicators²

Med hilsen

Jens Stoltenberg